

מתי הסתלקות מירושה תהיה בטלה כלפי הנאמן על נכסי פושט רגל

עו"ד אמיר ברמן

מעשה בחייב אשר ויתר על חלקו בירושת אימו לטובת אביו, אולם לאחר כשנתיים, הורע מצבו הכלכלי ובעקבות קריסה כלכלית נכנס להליך פשיטת רגל והוכרז כפושט רגל.

במסגרת חקירת הסוגיה, הובא לידיעת הנאמן, כי אביו של החייב מכר נכס אשר חלקו ירושה מעיזבונה של אשתו המנוחה. החייב ירש חלק מעיזבון ויתר על חלקו בירושת אימו המנוחה לטובת אביו.

הנאמן הפעיל סמכותו והגיש בקשה לבית משפט המחוזי בירושלים, לביטול הענקה, במסגרתה טען כי הסתלקותו של החייב מעיזבון אימו המנוחה לטובת אביו, הינה בגדר הענקה בטלה לפי ס' 96(א) או ס' 96(ב) לפקודה ובשל כך מתבקש בית המשפט להורות על ביטול הענקה להשבת ערכה לקופת הכינוס ובכך לשפר את מאזן הפסדם של כלל נושיו.

במה דברים אמורים, החוק קובע לפי ס' 96(א) כי כול הענקה שהעניק אדם ללא תמורה, יכול הנאמן לדרוש את השבתה או הפקדת תמורתה לקופת הכינוס, ובלבד שלא עברו שנתיים מיום שהעניק ועד יום שפשט רגל.

החוק מרחיב וקובע בסעיף 96(ב) כי ככול שפרק הזמן כאמור לעיל הוא יותר משנתיים אך פחות מעשר שנים, יאלץ הנהנה להשיב את הענקה כאמור ככול שלא הוכיח, כי המעניק היה איתן כלכלית במועד ההענקה ולא הזדקק לנכס המוענק בכדי לעמוד בהתחייבויותיו.

המשיבים לבקשה, טענו כי יש לדחותה, שכן החייב פעל בתום לב, חלפו שנתיים ממועד ההענקה ועד המועד בו הוכרז החייב פושט רגל, לכן סעיף 96(א) אינו פועל כלפי החייב. יתר על כן, מעמדו הכלכלי היה איתן במועד הענקה ועל כן עומד הוא גם בתנאי סעיף 96(ב).

המשיבים טענו בנוסף, כי ככול שלא תתקבל דעתם ויהיה עליהם להשיב את ההענקה, הרי שיש לחשב את ערכה של ההענקה מתוך ערכו של הנכס הנדון כשהוא מחושב כנכס תפוס שכן באותו מועד גר אביו של החייב בנכס הנדון וכי שוויו של נכס תפוס נמוך משוויו של נכס פנוי.

כבוד השופט דניאל טפרברג בבית המשפט המחוזי בירושלים קבע לעניין זה :

1. כי אין צורך להוכיח כוונת תרמית ורצון להבריח נכסים מפני הנושים.
2. יש לראות את משך הזמן ממועד ההענקה ועד למועד מעשה פשיטת הרגל ולא משך הזמן שעבר עד למועד בו ניתן לחייב צו פשיטת רגל.
3. יש להעריך את שווי ההענקה במקרה בו הנהנה התגורר בנכס והיה שותף בו, כ-70% משוויו של הנכס כפנוי.

בית המשפט מסתמך בהחלטתו זו על סעיף 84(א) לפקודה הקובע כי יראו פשיטת רגל של החייב למפרע בזמן בו נעשה מעשה פשיטת הרגל. מועד מעשה פשיטת רגל מוגדר בסעיף 5(4) לפקודה ביום שביקש החייב להכריזו פושט רגל או שהגיש הצהרה לבית המשפט כי אינו יכול לשלם חובותיו.

ככול שמשך הזמן גדול משנתיים מהמועד לעיל יש לראות האם מצבו הכלכלי של החייב היה איתן בעת הענקה, ככול שלא הוכחה איתנותו של החייב, עליו להשיב את שהעניק. (נטל ההוכחה מוטל על נהנה).

באשר לשווי ההענקה, קבע בית המשפט כי ככול שהנכס נמכר כפנוי אין המשיב נחשב כדייר מוגן, יחד עם זאת אילולא ניתנה הענקה והיה על האב לרכוש את חלקו של הבן במועד ההענקה, היה נישום ערכו של הנכס כתפוס ולכן יש לראות גם את ערכה של ההענקה כתפוסה שכן אין מחלוקת שהאב התגורר בנכס וכי רק במועד מאוחר יותר מכרו. יחד עם האמור לעיל החליט בית המשפט כי ראוי לקבוע את ערך הנכס בין שוויו בשוק הפתוח לבין שוויו כתפוס, תוך שהוא מסתמך בהחלטתו, על מקרים דומים בפסיקה והעמידו על 70% מערכו כפנוי.